

Inserati se sprejemajo in velja trisopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
16 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništv administracija in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEČ.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 10 kr.
za pol leta . . . 4 " 50 "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna šteč. 190.

Izhaja petkrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Kaj teži kmeta?

(Hermanov govor. Konec.)

„Mi imamo strankarsko vlado in ministerstvo se je s tem še ponašalo. Iz tega je razvidno, da naša strankarska vlada skrbi le za svojo stranko. Samo vladajoči denarni oligarhiji na korist so se odpravile oderuške postave. Nikdar nisem tajil, da se more človek odrtijskih postav ogniti; poznam hranilnice, ki so vpričo vlade, še preden so bile odrtijske postave odpravljene, tako odirale, da so le po cesiji izposojevale denarje na zemljišča, to se pravi, posestnik je moral za nekoga drugega na videz vknjižiti (intabulirati) višjo svoto, ki jim je pa zaželjene višje obresti prinašala. Na vsak način pa je odrtijska postava marsikako škodo odvrnila. Toda odpravili so to postavo ne zmenivši se za skušnje, ki so jih imeli, ko so bili v Avstriji že prej enkrat odpravili odrtijsko postavo, in vedno se bode ministerstvu očitalo, da je bilo še le po strašnem od galiških poslancev popisovanem golenji ljudstva primorano stopiti na noge in zbornici predložiti postaven načrt zoper to odrtijsko iz časnikov mu že zadostno znano ravnanje. Odrtijske postave so se odpravile, nobenemu pa ni bilo mar skrbeti za to, da bi kmečki posestniki laglje na zemljiša svoja denarjev dobivali na posodo; to skrb prepustili so kmetom, ki so res tudi na Českem, Moravskem, gornjem in spodnjem Avstrijskem osnovali podporna društva (Vorschusskassen).

Ta društva pa žalibog ne morejo toliko koristiti, kakor bi morala, ker morajo plačevati visoke davke, in med tem, ko so podporna

društva na Českem in Moravskem trpinčili s sitnim pregledovanjem, so od vladnih privržencev na Dunaju in drugod ustanovljena delniška društva z vladnimi komisariji slepe miši lovili.

Kmečki posestniki danes denarjev na prvo vknjiženje po 6 odstotkov ne dobé na posodo; od denarjev pa, ki so še le na drugem ali tretjem mestu itd. vknjiženi, mora po 7, 8 in še več odstotkov plačevati, k čemur pripomorejo tudi veliki stroški vknjiženja. Že včeraj je neki moravski poslanec opomnil, da pri cesijah, po katerih se denarji komu drugemu prepusté, mora potrjilna opazka imeti lastni kolek. Pa tudi za vknjiževanje denarjev se mora preveč plačevati in če se denarji prepíšejo na koga drugega, zahteva se zopet nekako plačilo za varnost. In če kak kmet pred smrtjo pozabi narediti oporoko in hišo, ki jo ima prevzeti eden njegovih sinov, nokoliko ceneje ceniti, se posestvo, zlasti če so dedje mladoletni, tako visoko ceni, da prevzemnik mora priti ob vse, če mora dedšine izplačevati, ali pa od njih plačevati večje obresti, ker mu kmetija daje komaj tri ali štiri odstotke, ne pe tolikih, kakoršne mora on od denarjev plačevati. To pa je v dvojnem oziru škodljivo. Prevzemnik, ki mora plačevati visoke obresti, zgubi veselje do posestva, in če se bočta zopernost čedalje bolj in bolj razširjala, se bodo gospodarji kmečkih posestev čedalje bolj menjavali in ljubezen do hiše, ki je bila skoz desetletja posestvo ene družine, se zmanjšuje, kar je pa za državo jako škodljivo.

Tudi dovoljeno razkosovanje kmetij je za državo jako nevarno. Nikakor ne bom tajil,

da je prisiljena obranitev posestva v nekaterem oziru škodljiva. Morda je v tistih krajih, kjer večina prebivalcev živi od obrtnije tudi odveč, morda bi se dalo marsikaj polajšati, toda popolno razkosanje kmetij mora s časom kmečkemu stanu vsekati smrtno rano. Sicer je neki spoštovan poslanec tukaj enkrat rekel, da sedaj še ni zapazil nobenega slabega nasledka tega razkosanja, in naj temu že bo, kakor hoče; dvomim pa, da bi čez 20 ali 30 let še tako govoril. V takem primerljeju se je treba ozirati na skušnje v drugih državah; in če se vidi, koliko si na Francoskem prizadevajo, da bi zopet združili posestva, pa brez pravega vspeha, bi morali v državi, ki je tako srečna, da še ima trden kmečki stan, vsaj previdnejši biti. Vsled razkosovanja posestev preti nam gledé države velika nevarnost. Če je na pr. na Škotskem kmečko posestvo čisto zginilo in prišlo v roke le kakim 16 družinam, naj bi že bilo. Pri nas pa, kjer imamo toliko Judov, me skrbi, da bi velik del kmečkih posestev danes ali jutri njim ne prišel v roke, in da bi naši ljudje, ki so sedaj še prosti kmetje, ne postali judovski hlapčoni. To bi bilo tudi v socialnem oziru jako nevarno.

Po pravici se pritožujejo o teh le rečeh: Do l. 1850, ko so bile še patrimonijalne sodnije, bilo je oskrbnštvo dolžno prevzeti pomirilna sodnija pri vsih medsebojnih prepirih podložnikov. To je bilo v mnogem oziru jako dobro. Pravd je bilo prav malo in ljudem so se prihranili stroški za pravljanje. Pa vse se je žalibog odpravilo, odpravila se je tudi ta lepa naredba in nikjer več ni pomirilne sodnije, ki bi v tej zadevi kmetom na korist posredovala.

Nekoliko o petji sploh, zlasti o cerkvenem petji.

(Konec.)

Da cerkveno petje peša, da se pravi cerkveni duh v njem čedalje bolj izgublja, se tajiti ne da, a bati se je, da se pri sedanjih okolišinah še bolj shujša. Pri marsikteri cerkvi so orglje že zdavnej vtihnile. Po novih šolskih postavah nobeden učitelj ni zavezan tudi orgljati; mnogi izmed učiteljev so se tega poprijeli, in orgljanje čisto popustili, misle si, da se to ne strinja več z njihovo častjo; zopet eni prehude pogoje stavijo cerkvam, pod katerimi hočejo ostati še organisti. V nekterih krajih pa organista še dobiti ni, ker novi učitelj pridši iz šole orgljati in peti ne zna, ker se tega v vadnicah več ne uče. Zdaj nimamo nobene šole, kjer bi se učila godba in petje, tedaj tudi organistov več ne dobivamo in še ti, koje imamo, nam utegnejo izumreti, ko usahne vir, iz kterega bi prihajali novi. Skrajni čas je, da se to resno prevdari in potrebno vravna. Moja misel je:

1. V Ljubljani naj se ustanovi orgljarska šola, kjer bi se zraven godbe in petja tudi morda kako potrebno rokodelstvo ali nekoliko

o splošni omiki učilo. Dečki naj bi stanovali v Alojznici ali semenišči, kjer je posebno zdaj dosti prostora. V to šolo naj bi se pošiljali pridni zmožnejši, revnejši dečki, ktere duhoven v svoji fari za naj priprivnejše spozna. Stroški za tako šolo bi ne bili morda ogromni. Da bi se pa vsaj nekaj dobilo, nabiralo naj bi se prostovoljno; vsaka fara dajala naj bi nekoliko, nekteri starši bi morda za svojega sina sami kaj žrtvovali.

2. Pri vsaki farni cerkvi zedinila naj bi se služba cerkovnikova z organistovo. Organist bi imel s tim zagotovljeno eksistenco, zlasti ko bi zraven cerkovništva in orgljanja še lahko kako drugo delo opravljal. Ko bi videli, da ima dobro službo, da lahko izhaja, ne bilo bi dvomiti, da bi se jih dovolj oglašalo za to šolo.

3. Naj se napravi za vse slovenske dežele cerkvena pesmarica v podobi „Ritnala“, kjer bi ne bile le samo besede, ampak tudi napevi postavljeni raznim pesmam. Teh pesem bi se ljudstvo precej privadilo, pelo bi skupno; kamor bi kdo prišel, slišal bi tiste pesmi prepevati, privadil bi se jih lahko kmalo.

V to pesmarico sprejele naj bi se vse stare pesmi, popravile se slovno in muzikalno enkrat za vselej in organist bi potem ne premi-

mišljeval, kaj bomo peli zdaj, kaj jutri. Tako bi bil tudi obvarovan napadov ljudstva, ker marsikje ljudstvo misli, da je organist izvrsten, če prav okrogle dela. V to pesmarico naj bi se sprejele tudi novejšje skladbe, da bi se teh privadilo ljudstvo. Izdajale bi se vedno nove priklade.

4. Da bi se ta pesmarica tem bolj razširila med ljudstvom, naprosila naj bi se družba sv. Mohorja, da bi spravila to delo na dan.

5. Sostavil naj bi se odbor strokovnjakov, ki bi sodili, ktere skladbe so v cerkvenem duhu.

6. Vse to naj bi oskrbovala cerkvena predstojništva in na to gledala, da bi se vse tudi na tanko izvrševalo.

Po enih krajih celo ni mogoče omisliti si organista ker zaradi velike revšine, ktera pri obilnih davkih vedno dalje sega, orgelj nimajo in tudi ni misliti, da bi se tako kmalo napravile. Saj pa orglje tudi niso ravno neogibno potrebne, orglje imajo petje le podpirati in povzdigovati, po mnogih krajih pa celo petje gluše in ovirajo. Naj bi se toraj ne gledalo toliko na orgljanje kakor na petje. Kako ginjaivo bi pač bilo, ko bi se povsod vpeljalo splošno petje? Ono podpira pravo pobožnost, kakor valovi širi se po cerkvi sem tertje. Reči

Politični vradi so kmetom preveč od rok, okrajne sodnije so pa tako preobložene, da velik del kmetov ž njimi ne more občevati. In če se obilne pravde zlasti zaradi kalenja posestva pregledajo, se previdi, da malenkostne reči kmetu prizadevajo velike stroške in da se prične ščuvanje, ki bi se lahko opustilo.

Upam in želim, da se bodo kmalo vstale po postavi od 29. julija 1868 objavljenе kmetijske zbornice. Če bi bili imeli take zbornice, prepričam Vas, gospôda, da ne ena zbornica bi ne bila nasvetovala odpraviti odtijske postave ali pa vpeljati poverilo podpisov. (Na desni: Prav res.) To bi se tudi sploh ne bilo zgodilo, če bi imel kmečki stan v deželnih in državnem zboru zadostno število poslancev. Že novemu državnemu volilaemu redu je veliko škodovalo predstvo meščanstva in nena ravno predstvo velikih posestnikov, pri katerih si je bogatinstvo nakupilo večino glasov. Lahko bi se mi ugovarjalo, da se bodo veliki posestniki v državnem zboru ozirali tudi na korist kmečkih prebivalcev, ki imajo kakor oni, kmetijska posestva; res je, da veliki in kmečki posestniki imajo v mnogih rečeh skupno korist; a pogostoma si te koristi tudi nasprotujete, in ne more se pričakovati, da bi bili od te strani kmetje dobro zastopani (Na desni: Prav dobro!)

Sicer se mi pa prav dozdeva, da tudi veliko posestvo v državnem zboru ni splošno dostojno zastopano. Tako so na pr. na Českem med zemljišnimi posestniki prvi plemenitniki ne samo v cesarstvu, ampak sploh na zemlji evropejski. Med njimi je eden, ki od svojih posestev plačuje čez 200.000 gld., in več drugih, ki plačujejo čez 160.000 gl., 120.000 gl., 80.000 gld. in mnogih, ki plačujejo po 25.000 gld. neposrednih davkov. Tukaj nazoči zastopniki velikega posestva českega pa vsi skupaj plačujejo le 21.000 gld. (Na desni: Čujte!) Bog obvaruj, da bi jih hotel osebno prijemati, mislim pa, da niso pravi zastopniki velikega posestva českega. Primerno se mi zdi tudi pri tej priliki ne opustiti opazke, da v Avstrijinimamo zastopništva pravih koristi ali pravega ljudskega zastopništva, kakor tudi tiskovne svobode nimamo, in da je prav res, kar je neki izvrsten državnik in pisatelj rekel, da to ljudsko in stanovsko zastopništvo je ravno tako

gola domišljija (Fiction) kakor tiskovna svoboda. (Dobro, dobro, na desni.)

Namen države in pomočki k njemu.

(Konec. Prvi del tega spisa je bil zapečaten.)

Mi stavljamo namen državin v Boga samega in pripomočke v take, ki so božji volji primerni. Družba, ki odpeljuje od Boga ni prava, ni pravična; namen vsake družbe mora biti vsaj ne nasproten Bogu. Obče človeški namen je čast božja in združitev ž njim po življenji, ki povišuje njegovo slavo. Družbe, ktere so potrebne v dosego tega namena, so absolutno potrebne; ker sem imenoval državo potrebno družbo, naj tudi skazem, v kaki dotiki da je z občnim namenom človeškim; naj skazem, da je tudi državi namen, nas pripeljati vsaj posredno k Bogu.

Bog, ki je človeku dal vzvišeni namen in potrebne zmožnosti v njegovo dosego, ki mu je dal postave, kako naj pomnožuje njegovo čast in slavo pa mu tudi pokazal pot, po kateri mu je mogoče spolnovati jih, je vstvaril s tem npravni red, ne, kakor da bil ta kaj pridjanega, kar je še-le pozneje pridružilo se človeški naravi, ampak s človekom vred vstvaril je npravni red, popred že večni v njem samem. Del tega npravnega reda je zadnjič omenjeni pravni red, po katerem ima človek pravico do vsega, kar je v dosego glavnega namena potrebno. Tako izpeljuje se npravni red v širjem, pravem pomenu; more se pa rabiti tudi v ožjem, nasproti pravnemu in v tem pomenu rabil ga bom v sledečih vrsticah. Npravni red v tem pomenu vreduje naše razmere proti samim sebi in tiste proti bližnjemu, katerih ne vreduje pravni red; ta namreč obsega naše dolžnosti in pravice nasproti drugim ljudem, k katerim nas morejo tudi prisiliti, ali h katerim moremo tudi mi druge prisiliti. Te dolžnosti in pravice so poglavitno družbene pravice; brez njih družba ne more obstati, brez njih bi človek v družbi, h kateri je vendar po naravi določen, ne mogel doseči svojega namena. Npravnemu redu v ožjem pomenu nasproti imamo tudi gotovo dolžnost, dolžnosti proti Bogu, samemu sebi in bližnjemu in tudi k

spolnovanju teh smo prisiljeni; prelomljenje teh dolžnost, ktero zovemo greh, zasluži samo na sebi smrt; a božja milost čaka dobrotno; dokler živimo, se ona kaže nad nami, a po smrti vladala bo ostra pravica. Da pa je Bog toliko milostljiv, je mogoče zato, ker z grehom zoper te dolžnosti ne vzamemo niti sebi, niti bližnjemu mogočnosti, dosegati svoj namen. Drugače je z onimi dolžnostmi, ktere se razlagajo iz pravnega reda; brez njih, smo rekli, družba ne more obstati; če človek nima varnosti življenja, premoženja itd., nemogoča je družba; morajo se toraj dati prisiliti tudi fizično. Tu tedaj je Bog v svoji modrosti postavil veljavo, ktera ima nalogo, da varuje in brani pravni red, da onega, ki se mu ustavlja, prisili k spolnovanju dolžnosti, onega pa, ki jih prelomi, kaznuje in ta veljava, je — država. Namen njen je torej, braniti pravni red. Tako je država postavljena od Boga samega, a ona ima tudi namen, pripeljati k Bogu, kajti s tem da varuje pravni red, zavira tudi napotke, kateri branijo človeku k dosegi namena, ona tako vsaj posredno varuje in pospešuje združitev človeka z Bogom.

Če tako država varuje pravni red, more se razvijati življenje v nji; vsakdo, varen svojega življenja, zmožnosti in imetja, more prosto gibati se in delovati, kar in kakor hoče; prostost vlada, država resnično napreduje. To pa je podlaga pravega blagostanja, je vsaj odpravljenje zadržkov, ki opovirajo blagostanje; tako tedaj ima država tudi namen pospeševati blagor podložnikov, a ne v prvi, ampak drugi vrsti. Če se na to oziramo, pritrdimo onim, ki menijo, da naj država skrbi za telesni blagor, cerkev pa za duševnega, ne pa onim, ki iz tega sklepajo, da se cerkev in država ne dotikate, da se morate ločiti. Država mogoče stori blagostanje, da brani pravni red, da gleda na to, da more spolnovati vsakdo svoje dolžnosti, da se more v njej vse živo razvijati, da je vsakdo popolno varen v svojem stanu; ona pa potem tudi pozitivno pospešuje blagostanje zidaje železnice, vredovaje pošte, telegrafe, razširjevaje pravo, prosto omiko itd. To je namen države, pač blag namen, ker je tako v tesni zvezi s človeško naravo, tako bistveno potreben v organizmu človeštva, toliko važen v dosego glavnega namena človeškega — časti božje.

In katerih pomočkov se more posluževati v svoj namen?

Vseh pravičnih, toraj vseh, ki ne nasprotujejo volji božji; seveda izmed njih zbere naj si tiste, ki najnaravnejši in navspešnejše pripomorejo k postavljenemu namenu. — Država mora spoštovati neposredno postavo božjo in njegove naredbe. Ker je s svojo pravico odvisna od Boga, ne sme se odtegovati njegovi volji. Vere ne sme zatirati, ampak mora jo podpirati, ker je vkoreninjena v človeški naravi, pa tudi neogibno potrebna k blagostanju; cerkev v postavljena je od Boga, da neposredno pelje k pravemu namenu, ne sme je toraj preganjati, temuč mora jo podpirati v vzvišenem poklicu. Npravne postave veljajo tudi nji, naj so že naravnost razodete ali po naravi; vsaj je pravni red le del npravnega, toraj mu ne more nasprotovati; kdor bi branil pravnega, pa razdiral npravnega, bi samega sebe podkopaval. — Država mora spoštovati pravice družih družb; vsaj so ravno tako naravne, ko ona; ravno tako imajo svoj izvor od Boga, ravno tako posredni namen poveljevat Boga; seveda tu govorimo od družb, ki so zidane na naravni podlagi in so ravnopravne z državo, o družini, stanovih, srenji itd. — Država mora tudi

moram, da sem bil prav ginjen, ko sem slišal po onih krajih na Belo-Kranjskem „sveto“ ali „Litanijs“ peti. Pela je cela cerkev; pričelo se je tiho, donelo je vedno krasnejši, da se je razlegalo čedalje milejši; mislil bi bil, da se valovi vale med zbranimi. Bilo je res krasno, bilo je veličastno. To bi se lahko povsod in pri vsaki sv. maši vpeljalo, saj Slovenci imajo sploh dobra gerla za petje. Le vstani zjutraj za rano, pojdi malo na prosto, poslušaj, kako ti prepeva pastirček po livadah; še dobro ni spregledal, pozabil se je umiti, oči so mu še zaraščene, a grlo mu je čisto. Poslušaj, kako zlagajo plevice na polji, pojdi kamor hočeš, slišal bodeš, da posebno dekleta slovenska, koder hodijo, pesmi prepevajo. Bi mar tega ne storile tudi v cerkvah? Gotovo, še z veseljem.

Na kor naj bi pa ženske sploh ne hodile, ampak ktere imajo bolj čista grla, vstopile naj bi se skupaj n. pr. v sredi cerkve, naj bi pesem dobro poprijele in tako bi se cela cerkev zedinila z njimi. To bi bilo petje!

Da bi se splošno petje povzdignilo, bi bilo dobro, da bi vsak duhoven znal posamezne pesmi za posebne čase in kraje, da bi

po okolnostih tudi sam pričenal, dokler bi se tega ne privadili drugi.

Da bi pa duhovni znali sami pravilno peti, gledalo naj bi se v semenišču bolj na petje; vsak bogoslovec bi moral znati peti ne le maše in psalmov, ampak tudi vse navadne pesmi.

Zato pa bi bilo v semenišču treba splošnega poduka in vaj, pri katerih naj bi se ne izbiralo preveč in ne izgovarjalo: jaz nisem pevec, saj se tudi ne vpraša: si govornik, in vendar je tudi med pridigarji velik razloček.

Gojilo naj bi se pa posebno v Alojznici petje že bolj praktično in se čas ne tratil s samo teorijo. Tako bi v semenišče neko podlago že prinesli seboj in bi tam toliko lažje napredovali.

Nektere fare so prevbožne, da bi bile kos tolikim svotam, ktere stavijo sedanji organisti; prihodnji utegnejo staviti še višje, ko jih bode vedno manj.

Naj bi se torej resno prevdarilo in prerešetalo prašanje: Kako povzdigniti cerkveno petje? Višji krogi pa naj bi skoraj potrebno vkrenili, da bi bile cerkve s splošnim petjem zavarovane, ker organistov nam ne bodo mogoče vzdrževati.

spoštovati pravice posamnih podložnikov. Iz dozdaj povedanega spozná se lahko, da ni podložnik zaradi države, — to more trditi le brezverec ali nevernik; ampak da je država vstano-
novljena od Boga, da pripelja podložnika k namenu. Iz tega se sklepa, da država ne sme prelomljati naših pravic, da jih mora braniti. Prelomljenje naših pravic potrebnih ali odstopnih je greh, potem pa naj jih prelomi naš bližnji ali pa država. Tudi državi nasproti smemo in moremo jih braniti.

Taki toraj smejo biti pripomočki državi; oni ne smejo nasprotovati Bogu in njegovi volji. Država je organizem, kakor posamni; ona, kakor vsak človek, podvržena je božji postavi; država, ki odpade od svojega namena, je zgubila pravo življenje, ona je gajila v notranjem. Neprelomljivo načelo, ktere-
ga prelomljanje kaznuje že zgodovina, je: Justitia regnorum fundamentum.

Borin.

Politični pregled.

V Ljubljani, 27. decembra.

Avstrijske dežele.

Med vlado **avstrijsko in ogersko** posreduje vodstvo narodne banke ter izdeluje bankin načrt, o katerem se nadejajo, da ga boste obe vladi sprejele.

V Trstu so 23. t. m. mestni svetovalci storili obljubo, potem pa dosedanega župana d' Agelia zopet volili za župana, Hermeta pa in dr. Pitteria za njegova namestnika. — List „Edinost“ bode še dalje izhajal, vendar ga udje političnega društva „Edinost“ ne bodo več dobivali zastoj, kakor doslej. Naročnina znaša za celo leto 2 gld. 40 kr., za pol leta 1 gld. 20 kr. in za četrt leta 70 kr. Vrlemu listu želimo boljši uspeh kakor doslej.

Koroški deželni glavar je postal dr. Janez Stieger.

Tirolski ces. namestnik snuje začasni deželni šolski svet, in je kot provizorične ude izbral vseučiliškega profesorja Jüla in dekana Mayra, ki bode pa od škofijstva javljne dobil dovoljenje prevzeti to novo službo. Tudi deželni zbor se v tem oziru vladi najbrže ne bode vdal.

Vnanje države.

Srbija je srečno odšla nevarnosti, ki ji je pretela od avstrijskih Slovanožrcev ter je v zadostenje z 21 streli pozdravila na monitorju razpeto avstrijsko zastavo.

Na Ruskem so 18. t. m. v Petrogradu pred stolnico rogovili dijaki in razvili rudečo zastavo z napisom: „Zedinjenje in svoboda.“ Policija pa je kmalo razpodila razsajalce, med kterimi je bilo tudi nekaj mladega ženstva.

Turčija je zaukazala, da se v Bulgariji med vojake sprejmo tudi Bulgari, toda tako, da na 4 Turke pride 1 Bulgar, kterih skupno število bi znašalo kakih 4000 mož. — Čerkesi so nedavno pri Tulci oropali neki samostan in predstojnika vjetega odpeljali seboj. Na vpitje nekterih mnihov pa so se kristijani nemudoma zbrali, ter Čerkese zapodili v beg in oteli samostanskega predstojnika. Ko je turška gosposka to zvedela, zahtevala je od prebivalcev orožje. Kristijani so ji ga brez obotavljenja izročili, Turki pa ne. Kristijani so tedaj zdaj še v večji nevarnosti pred Turki, kakor so bili prej. — Govorilo se je, da 6000 belgijskih vojakov zasede Bulgarijo, a vsi listi trdijo, da bi Belgija na glavo pala, če bi se tej zahtevi vdala in vojake svoje poslala na tuje, ko utegne zdaj in zdaj priti čas,

da jih bode potrebovala doma. — Angleški poročnik Elliot se je s Salisburyem sprl in je odrinil iz Carigrada.

V Ameriki so 6. t. m. volili predsednika; demokratična in republikanska stranka si pripisuje zmago in nevarnost je velika, da se zopet vname huda notranja vojska.

Izvirni dopisi.

Z Vrhnike, 22. decembra. Minulo nedeljo, t. j. 17. t. m. je bil občai zbor naše čitalnice, ktere-
ga se je komaj nekoliko čez polovico udov vdeležilo; druge smo zastoj pričakovali do 9. ure, ker jih je morda oblačno nebo — ali neugodno vréme doma obdržalo. Zbor se je vršil v lepem redu, ker ni bilo nikogar zraven, ki ljubi prepir in neslogo.

Kar nas je najbolj veselilo, počastil nas je neki spoštovani gospod s svojo navzočnostjo, ter postal tudi častni ud našemu društvu. Ravno taci-
h gospodov potrebuje čitalnica, da bi jo vodili po poti sloge, in — dobrega imena.

Čitalnica bode z naprej skrbela pridobiti si splošno zadovoljnost ter složno in tiho cveteti, kakor pomladanska vijolica. Gotovo tudi vrhniški gospodje posestniki, trgovci in drugi ne bodo sovražni čitalnici, če bodo videli, da mirno in složno napreduje v omiki in zabavi, posebno v pozimskem času, ko je zabava narave s snegom pokrita. —

Sv. Štefana praznik zvečer bodo napravili neki omikani in rodobljubni ljubljanski gospodje veselico v korist naše čitalnice na Vrhniki.

Kar druge razmere na Vrhniki tiče, se ne moremo posebno pritožiti, izvzemši blato in dragino. Snega ni, imamo pa toliko blata, ker je močvirna zemlja, da bi človek stopivši iz veže kmalu v njem obtičal.

Dragina je tudi pri nas zastran slabega pridelka tako velika, da se niti dobro mesó, v gostilnicah ne dobi. Zemlja krog Vrhnike, v Viru in v Mirkah je letos rodila malo sočivja in malo družih poljskih pridelkov. Mesto repe imamo repico, a še te malo. Kaj bodo revni kmetiči začeli! Bog nam pomagaj!

Iz Novomesta, 20. decembra. Pošten narodnjak ne prime „Tagblatt“ v roke; vendar če kterikrat preveč maha krog sebe po svoji turški navadi, ter besen vsemu kliče „perreat“, kar ne diši po nemškutariji, takrat ga je treba malo za lase prijeti, da se ne bo prevzel vsled naše molčljivosti. — Tega meseca je bilo v „Tagblattu“ brati, kako živo je v Novomeški kazini vsak večer, in kako močno se razširja nemčurska ideja med občinstvom, da kmalo ne bo nobenega narodnjaka več. Oho Miha, čakaj malo, morebiti temu ni ravno tako. Kaj pa je kazinarje tako oživilo in vnelo? Nekoji muzici so osnovali 9. dec. koncert v prid pogorelim v Jablani. Koncert je bil res vreden tega imena, zlasti če se v poštev vzame malo število izurjenih muzikov. Osnovatelji so svojo nalogo izpolnili. Ali da je koncert mogoč postal, treba je bilo veliko truda in vaj. Vsukdanje poskušnje toraj, ki so trajale več tednov, oživile so po mislih dopisovalca kazinsko življenje. To bi bilo še vse prav. Ali da se naši nemčurji hvalijo, kakor da bi bili koncert izpeljali iz lastnih moči, ter vse, ki so sodelovali, smatrali za svoje, češ, mi kazinarji znamo, to je pa že odveč. Prav je, da pri dobrodejnih napravah vse moči sodelujejo; tudi našim narodnjakom ne zamerimo, ako so v dober namen posodili svoje moči, ali da bi se potem naši nemčurji ponašali: „Kmalo ne bo nobenega narodnjaka več v me-

stu; tukaj smo, ki kaj znamo in veljamo“, v takem položaji jenja vsa toleranca. Narodnjaki, ki tudi kaj znate in veljate, učite se pri tej priliki, kako poštene so nemčurski nameni. Njim streči se pravi toliko, kakor vdati se jim. Kaj mislite, ako vi v čitalnici kaj tacega osnujete, bodo li prišli pomagat vam? Saj vas skušnja uči. Gotovo jih tudi treba ni; saj kolikor je nam znano, se v čitalnici da osnovati koncert ali beseda brez nemčurske pomoči; treba le na srani pustiti mlačnost in prebuditi se iz bedenja, kojega dolži neki dopisnik v „Sl. Narodu“ ves naš narod. Res vse čaka katastrofe, ki bo naše razmere zboljšala, ter se malomarno vda-
je sladkemu upu; toda prijatelj: pomagaj si sam, in Bog ti bode pomagal! Držimo se toraj našega hrama — narodne čitalnice; v njej se shajajmo in besedujmo. Tudi v čitalnici se da pevati in gosti na korist nesrečnežev; ni treba, da bi kazinarji národne moči zlorabili v poveličanje svoje glori-
je. Brez pevcev oficirjev, ktere je slučaj semkaj pripeljal in jih bode zopet odpeljal, in brez sodelujočih narodnjakov, ne bi bilo skušenj, ne koncerta, ter sploh vse hvalisane životosti in vneme v vaši kazini. In ko bi ta živost tudi še naprej trajala, v svesti smo si, da zaradi tega število narodnjakov ne bode ginilo. Mogoče, da odpade ta ali oni, mesto njega pride pa drugi, odločniši in značajniši. — Vendar, Slovenci, učimo se tudi kaj od nasprotnikov po znanem izreku: „Quod bonum est, tenete“ (kar je dobrega, hranite), učimo se od njih vneme do svoje stvari in oskrbimo, da bomo trdni in neomahljivi v ljubezni in žrtvovanji do naše matere „Slave“!

V nedeljo 17. t. m. pa je bila predstava v naši čitalnici; igrali ste se dve krajši igri; dvorana je bila natlačena v pravem pomenu besede, dokaz izdaten dovolj, da narodni živ-
velj v našem mestu še ne ginuje. Le večkrat kaj tacega, potem bodo nemčurski rogovi kmalo krajši. Naj omenim, da ni bilo po besedi več godbe, ker „tudi tukaj — djaj je veljaven čitalničen odbornik, — naj se pozna adventni čas“. Hvalevredno to. V kazini pak so po koncertu kljub adventu rajali in plesali do ranega jutra, ter v nerazumljivo zvezo spravili dobroten čin (podpora pogorelcev) z zasneho-
vanjem in prelomljenjem cerkvene postave. Kaj morem jaz zato, ako tedaj hudobni ljudje še prav ne vedo, ali vedeti nočejo, kaj je bil finis principalis koncerta? Toliko v pojasnenje in tolažbo tistim, do katerih je prišel „Tagblattov“ glas, da ne bodo mislili, v Novomestu so vsi narodnjaki že v trebuhu nemčurskega molo-
ha. Sicer pak brez zamere!

Domače novice.

V Ljubljani, 28. decembra.

(Občnega zbora narodne čitalnice) se je 26. t. m. vdeležilo nekaj čez 50 udov. Iz letnega poročila za danes posnamemo le toliko, da je imela čitalnica 48 gld. več dohodkov kakor stroškov in da je število udov zopet za dva narastlo. Med posameznimi nasveti sprejel se je predlog Hribarjev, gostilničarju priporočiti, da naj strežniki ljudem, ki jih nago-
varjajo slovenski, tudi slovenski odgovarjajo in nasvet Stegnarjev, da naj odbor kapelniku, če bo mogoče, plačo za 50 gld. povikša. Nasvet prof. Wiesthalerja, da naj se opusti naročba nekterih listov, kakor graške Tagespost, Figaro, Chronik der Zeit, se je v rešitev izročil novemu odboru.

(Zimsko obleko), ktero so čitalnične gospe in gospodičine njim na čelu gospa Bleiweisova

izdelale 50 otrokom mestnih šol (25 dečkom in 25 deklicam), delila se je 24. t. m. Ob 11. uri se zbero obdarovanci v čitalnični dvorani, kjer so se sošle tudi njih dobrotnice in precejšno število mladino ljubov. Pričujejoče navori dr. Bleiweis omenivši, da se vže od l. 1865. v čitalnici deli ubogi šolski mladini zim-ska obleka. Orlova družina je začela to kr-ščansko delo, ki se vsako leto nadaljuje. Hvalno omeni delavnosti skrbljivih gospéj in gospodičin, pred vsem pa nevtrudljivosti gospe Murnikove. — Otrokom se je potem raz-delila pripravljena obleka, katero so v stran-skej sobi precej oblekli, odloživši svojo na-vadno že ponošeno. Konečno je otrokom še govoril gosp. Andrej Praprotnik, vodja I. mestne šole. Oziraje se na pričujoče božične praznike, ko je angelj zaklical „slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji“, je pri-poročal obdarovanim pridnost in marljivost, ter kazal, kako naj lepše svojo hvaležnost po-kažejo dobrotnikom in dobrotnicam. Ko se je v imenu otrok zahvalil za prejete darove, so pristopili otroci k polnim mizam, kjer jih je čakala pogača i. dr. Otroci in navzoči so se oboji prav veseli razšli.

(Svetovalca pri deželni vladi Kranjski) namesto umrlega Rotha in Höfferna sta po-stala okrajni glavar Fladung pa neki Pa-scotini.

Vabilo k naročevanju

„SLOVENCA“.

„Slovenec“ velja kakor dozdej:

Za Ljubljano:

Na dom pošiljan za celo leto	9 gl. — kr.;
„ „ „ „ pol leta	4 „ 50 „
„ „ „ „ četrt leta	2 „ 30 „
„ „ „ „ en mesec	80 „

V administraciji sprejeman:

Za celo leto	8 gl. 40 kr.;
„ pol leta	4 „ 20 „
„ četrt leta	2 „ 10 „
„ en mesec	— „ 70 „
posamezne številke	— „ 7 „

Po pošti:

Za celo leto	10 gl. — kr.;
„ pol leta	5 „ — „
„ četrt leta	2 „ 50 „
„ en mesec	— „ 90 „
posamezne številke	— „ 8 „

Za bogoslovce, dijake in učitelje:

Za celo leto	6 gl. — kr.;
„ pol leta	3 „ — „
„ četrt leta	1 „ 50 „

Naročnina se pošilja najceneje po poštnih nakaznicah (Postanweisungen)

opravništvu,

Stari trg, hiš. šte. 16.

(Slovensko gledališče.) Dobra igra, dobro igranje, a prazna hiša — to je v kratkem sod-ba o predstavi igre „Zblaznela je“. Med igralci so se posebno odlikovali gospica Podkrajškova, in gospoda Kocelj in Schmidt; tudi gospica Nigrinova je zadovoljila, čeravno se nam je zdelo, kakor da je kazala premalo občutka. Vsi drugi so zadostili izvzemši morda gospoda Šušteršiča, ki vedno le sebe igra. Sploh bi bila predstava zaslužila polno hišo; da je bila prazna, tega nočemo pripisovati mlačnosti našega občinstva, ampak pomanjkanju denarja, ki se povsod kaže.

(Večernica ali „soirée“) ki je bila sv. Štefana večer v čitalnici ljubljanski, nam je veseli dokaz, da so Slovenci zopet jeli zaha-jati v naš „narodni dom“, ker so bili prostori gostilnice lepo rapolnjeni. Vojaška godba je vstrezala občinstvu z izbranimi skladbami,

katere je vrlo izvrševala, gosilničar pa z dobro jedjo in pijačo.

(Hubmajer) postal je srbski častnik (oficir) topništva, in zapoveduje bateriji pred Deli-gradom.

Razne reči.

— V Trstu je policija v teku enega tedna nad 150 ljudi zaprla zaradi noše nožev, naj več je bilo Furlanov; te zalege je v Trstu res preveč.

— Streliva in orožja, kakor tudi vsake vrste vojaških priprav, piše „Edinost“, prehaja sila veliko skoz Trst v Dalmacijo; to vendar le kaže okupacijo. Peči za peko kruha v vojni so živ dokaz, da se nekaj izvrši na meji.

— Narodna čitalnica v Gorici je imela v sredo 20. t. m. svoj redni občni zbor, katerega se je vdeležilo samo 21 društvenikov. Po nagovoru predsednika g. Jegliča poročal je tajnik Vidic precej obširno o marljivi-dosti društvenega odbora, denarničar Dolenec pa o materialnem stanju društva, ki je imelo dohodkov 1594 gld. 26 kr., stroškov pa za časnike, zabave in druge malenkosti 1523 gld. in 12 krajcarjev, vsled česar ostaja v denarnici gotovine 71 gld. 14 kr. Če se temu še doda 263 gld. aktivnih zastankov pri udih, pokaže se, da je čitalnica v dobrem materialnem stanju. Drugo društveno premoženje je ce-njeno više od tisuč gld., tako da ima čitalnica čistega premoženja 1358 gld. 29 kr. Po pre-branem in sprejetem proračunu se denarničarju, ki se poslovi, ker se prihodnje leto preseli v Trst, za njegovo delovanje kot društveni bla-gajnik izreče hvala in priznanje. Konečno vršila se je volitev predsednika, denarničarja in drugih odbornikov. Voljen je bil za pred-sednika g. Jeglič, za denarničarja g. Rabič, za odbornike gg. prof. Čebular, prof. Erjavec, Fr. Vidic, dr. Nik. Tonkli, Avg. Jakopič, Hri-bar in prof. Šantel, za namestnike pa gg. prof. Kuralt in Doljak.

— Vabilo na naročbo „Zvona“! Tudi prihodnje leto bode izhajal „Zvon“, iz-premenjen po notranji osnovi in vnanji opravi. Tudi za ekspedicijo se bode bolj skrbelo, in mi le obžalujemo, da je prejšnje opravništvo tako brezvestno svoje opravilo opravljalo. Mi želimo, da „Zvona“ ne bode noben omikan Slovenec med svojimi knjigami pogrešal, ker za „Zvon“ bodo pisali najodličnejši slovenski pisatelji: prof. dr. Celestin v Zagrebu; prof. Erjavec v Gorici; prof. Levec, Pieteršnik, Šuklje in Wiesthaler v Ljubljani. Gospod Jurčič bode pisal za „Zvon“ daljšo izvirno povest: Lepa Vida. Pesmi je obljubila gospa Lujiza Pesjakova in vsi drugi najodličnejši slovenski pesniki. Po takem bode „Zvon“ gla-silo slovenske inteligencije, v katerem bo kazala, kaj more iz sebe na slovstvenem polji. *)

„Zvon izhaja 1. in 15. dan meseca; na-ročnina 4 gld.“ za vse leto; 2 gld. pol leta. Napis: Redaction des „Zvon“, Wien, Ottakring, Hauptstrasse 23.

Opravništvo „Zvoni“.

— Iz Vranskega se piše „Sl. Gosp.“ da je okolica z trgom v eno srenjo združena in tako od trga mnogo krivic trpeti mora, koristi pa nobene nima; razun tega pa še tržani nobenega značajnega okoličana v srenjski za-stop ne volijo. Tako toži dopisnik. Take po-sili vkup vprežene ali zašite srenje je najboljšje zopet razpisati; prošnja se vloži pri deželnem odboru v Gradcu.

— „Alte und Neue Welt“, katoli-škega zabavnika s podobami, razposlali so se

*) Da bi to tudi res bilo.

Op. vred.

nedavno 2. 3. in 4. snopič, v katerih se nahaja mnogo zanimivega berila, kakor nadaljevanja izvrstne poljske povesti „Roman Peluski“, popotne črtice z Albanskega hribovja, spomin na mlade leta za otročiče, ki metuljčke lové, katoliški veljavni možje, burka „stara ljubezen tudi ugasne“, novela „dobrotljivost človeku rodi srečo“, životopis španjskega pesnika Don Pedra Calderona, mnogo pesmic in raznovrst-nega zanimiviga blaga. Razun tega je v vsa-kem snopiču kakih 15 izvrstnih podob in po-dobic. Tudi prelepe oljnaté slike, ki jih na-ročniki proti zmeremu doplačilu dobé po vrhu, so se nekterim naročnikom že razposlale. Ena nam predstavlja sv. Jožefa z Ježuščekam pred seboj krog in krog obdanega od angelj-čkov. Podoba se po velikosti in po vsem načrtu jako lepo vjema s podobo „nebeška kraljica“, katero so naročniki pred tremi leti prejeli. Drugi dve nam predstavljata mične dogodbe iz otročjih let. Na enej sta prav ljubeznjiva otroka, sestra in manjši bratec, ki po letu nabirata rudeče jagode, ena pa nam ju kaže že nekoliko bolj odrasčena, kako v jesenskem času v gozdu veje skupaj spravljata, da bodo mati imeli s čem zakuriti. Bratec je pridno veje skupaj znašal, zato pa od se-stre svoje dobi v plačilo in tješilo kosce kruha. Kužek prijazno zraven nju sedi in neprestano gleda v dečka, kateremu sestra kosce v usta maši, ker menda že čuti, da bode tudi on kak grizljaj dobil. Podobe se po 60 kr., na platnu razpete brez okvirja pa po 1 gld. 20 kr. do-bivajo pri bukvarju Otokarju Klerru na Starem trgu in so posebno sposobne za ve-zila, novoletna darila, in so prelep kinč za vsako stanovanje.

— Dober vzrok. „No, Jože, saj si bil tudi v vojski na Laškem; povej malo, kaj si tam videl!“ Jože: „Ja, vidiš, to je tako: Jaz sem takrat tolkel na veliki boben; pa sem na vsi poti imel ta presneti boben pred sabo; tako od Laškega nisem prav nič videl.“

Za M. Vilharjev spominek

osnoval se je v Zagorji na Notranjskem po-seben odbor, ki v ta namen nabira darove. Dozdaj so darovali:

And. Drobnič 5 gl., Damijan Pavlič 5 gl., A. D. 5 gl., Oros. Česnik 2 gl., Anton Požar 2 gl., Franjo Logar 60 kr., Jak. Primec 1 gl., Franjo Hren 2 gld., Jernej Zupančič 1 gld., Šim. Žužek 1 gl., Ant. Orehek 20 kr., Jak. Križnar 1 gld., And. Česnik 20 kr., Franjo Komar 1 gl., Hrabr. Legat 1 gl., Josip Man-kuč 2 gl., Miha Mankuč 1 gl. — Gosp. Andrej Magajne v Dol. Vremah je nabral in sicer: And. Magajna 2 gl., Ivan Dekleva jun. 1 gl., Franjo Novak 50 kr., Lav. Pegam 20 kr., Mat. Prelec 20 kr., Bole Jože 20 kr., Jak. Dujec 50 kr., Josip Vidmar 50 kr., And. Dekleva 1 gld. — Dalje odboru došli: Sadár v Štefanec v Bistrici 5 gl., Avg. Zabred v Bo-rovnici 1 gl., Ant. Jugovec 1 gl., Leopold Za-letel 50 kr., Fr. Papler 40 kr., Neimenovan 1 gl., Neimenovan 1 gl. Skupaj 48 gl. 90 kr., Jos. Košir 40 kr., X. 50. Skupaj 48 gl. 90 kr.

Za vse te doneske izreka se topla zahvala, ter ob enem vljudna prošnja izraža, naj bi se čestitelji in spoštovalci pokojnega M. Vilharja še dalje spominjati blagovolili, da se bo moglo izvršiti pričeto podvzetje.

Za odbor:

Hrabroslav Legat.

Zagorje na Notranjskem, 13. dec. 1876.

Telegrafične denarne cene 27. decembra.

Papirna renta 60.05 — Srebrna renta 65.85 — 1840letno državno posojilo 109 75 — Bankine akcije 817 — Kreditne akcije 133. — London 125.50 — Srebro 114 50 — Ces. kr. cekini 5-97 20frankov 10 4 1/2.